

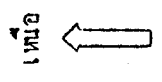
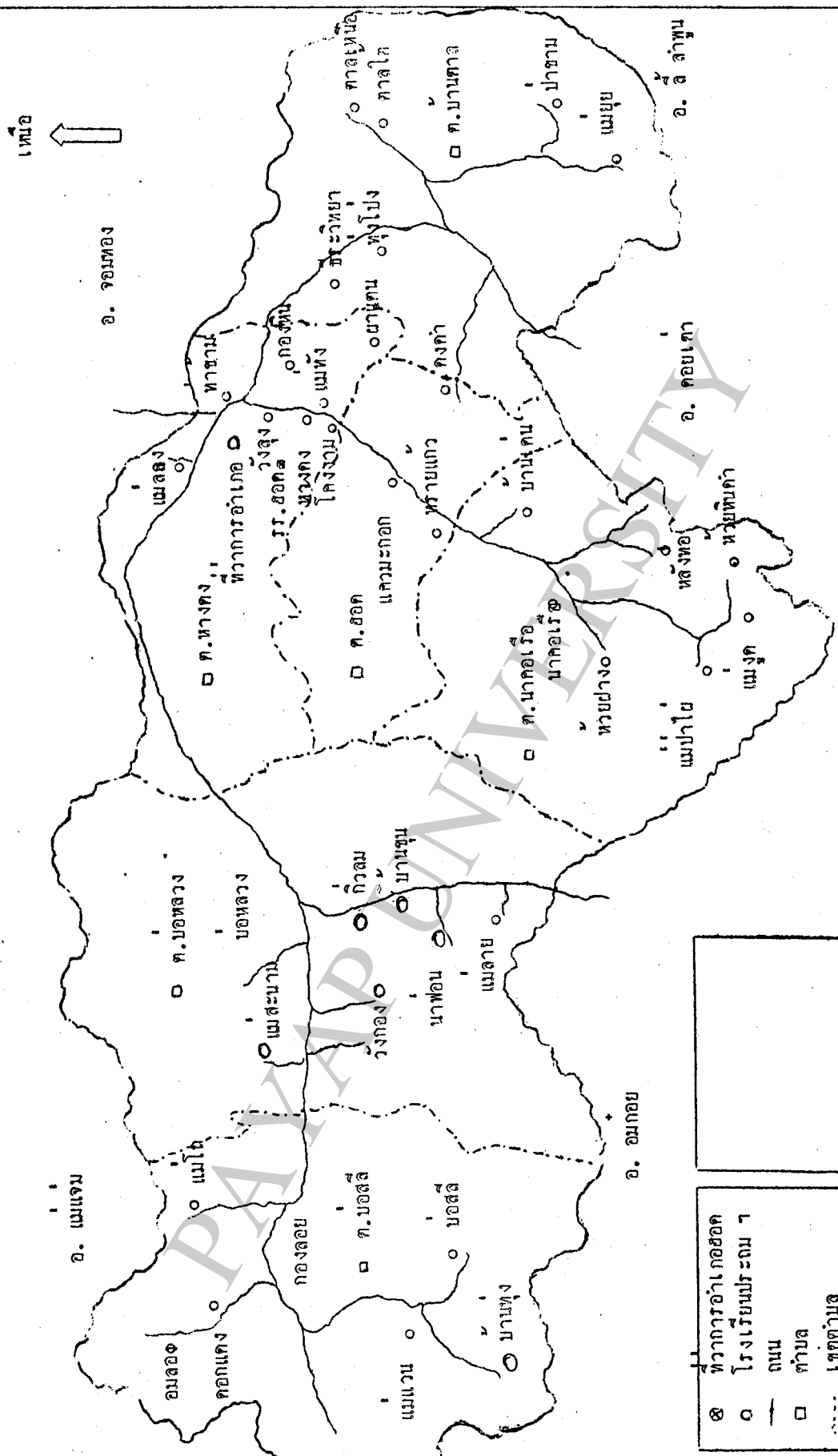
ลี้ว๊ะอำเภอมองทองและฮอด

ในอำเภอมองทอง มีลี้ว๊ะอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านห้วยรากไม้ ตำบลยางคราม มากพอควร ทั้งที่มาอยู่นานแล้วและเพิ่งอพยพเข้ามา ชาวลี้ว๊ะเหล่านี้อพยพมาจากหลายหมู่บ้านในเขตอำเภอมะแจ่ม และ อำเภอมะเริ่ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนที่อพยพมาจากแม่แจ่มนั้นมาจากบ้านเม็ดหลวง บ้านสะอางเหนือ บ้านสะอางใต้ บ้านแปะ บ้านทอง - แม่ตุม บ้านกอกน้อย บ้านกอกหลวง และจากบ้านบ่อหลวง อำเภอสอด ชาวลี้ว๊ะที่หมู่บ้านห้วยรากไม้ยังมีการติดต่อกับญาติที่หมู่บ้านเดิมอยู่เสมอ เช่น เวลาถึงงานเทศกาลต่าง ๆ งานแต่งงาน หรือ งานศพ ชาวลี้ว๊ะจากอำเภอมะแจ่มบางพวกก็อพยพไปอยู่ตำบลอื่น เช่น ที่หมู่บ้านหัวริน อำเภอด่านป่าของชาวลี้ว๊ะที่บ้านห้วยรากไม้รุ่นแรก ๆ ที่อพยพมาอยู่นั้นมาเมื่อประมาณ 50 - 60 ปีมาแล้ว และปัจจุบันยังมีคนใหม่อพยพมาอยู่เรื่อย ๆ สาเหตุที่อพยพเพราะต้องการหาที่ดินทำกินที่อุดมสมบูรณ์เพื่อทำไร่ทำนา เนื่องจากหมู่บ้านเดิมที่อำเภอมะแจ่มแห้งแล้งมาก ชาวบ้านมีฐานะยากจน จึงอพยพมาอยู่กับญาติที่อำเภอมองทอง โดยหวังว่าอาจมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวลี้ว๊ะที่หมู่บ้านนี้ประกอบอาชีพทำนาทำสวน สำหรับพวกที่มาอยู่ใหม่จะรับจ้างทำนาในที่ดินของญาติ นอกจากปลูกข้าว ยังชาวลี้ว๊ะปลูก และ ฝักข้าวเหนียว ยังปลูกพืชผักอื่น ๆ ไร่ขายเป็นรายได้ เช่น ถั่วเหลือง ยาสูบ มะเขือเทศ

ธรรมเนียมประเพณีของชาวลี้ว๊ะที่หมู่บ้านห้วยรากไม้ยังคงยึดถือปฏิบัติหลายอย่าง เช่น ในเรื่องความเชื่อถือ ยังมีกรรมนับถือผีอยู่ ผีที่ยังต้องเซ่นสรวงอยู่เสมอ คือ ผีเรือน จึงจะเลี้ยงโดยไขหมู 1 ตัว และ ไก่ 1 ตัว ในเดือน 9 ของทุกปี ผีเจ้าที่จะเลี้ยงควายไก่อ่ 1 ตัว โดยจะเลี้ยงในเดือนใดก็ได้ และยังมีผีเสาเรือน เลี้ยงตอนขึ้นบ้านใหม่ ผีหัวบันไดเลี้ยงปีละครั้ง มักจะเลี้ยงควายไก่อ่เช่นกัน¹

-----
¹ สัมภาษณ์นายคำย ปู่ติก อายุ 45 ปี เลขที่ 71/1 หมู่ 4 ตำบลยางคราม อำเภอมองทอง จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์นางมิ่ง ปู่ติก เลขที่ 234 หมู่ 4 ตำบลยางคราม อำเภอมองทอง จังหวัดเชียงใหม่.

แผนที่อำเภอชอกร จังหวัดเชียงใหม่

⊗	ที่ว่าการอำเภอชอกร
○	โรงเรียนประถม ๖
—	ถนน
□	ตำบล
.....	เขตตำบล
---	เขตอำเภอ

ส่วนการแต่งงาน แต่เดิมความประเพณีของชาวลัวะไม่มีการสูขอ แต่ใช้วิธีการนิคผี แล้วพา
 ผู้หญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชายก่อนระยะหนึ่ง จากนั้นจะกลับมาบ้านผู้หญิง พร้อมกับจัดงานเลี้ยงฉลอง
 (กินแซก) เพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่ญาติ ๆ ในพิธีจะมีการตีกลอง เลี้ยงหมู แก่ญาติและผู้มา
 ร่วมงาน ผู้หญิงใหม่จะให้พรและให้ของขวัญ อาจเป็นไก่ หมู หรือของใช้ในครัวเรือน ใน
 ปัจจุบันมีการทำพิธีแบบคนพื้นเมือง เช่น การมัดมือ (ผูกข้อมือ) เพราะมีการแต่งงานกัน
 ระหว่างชาวลัวะกับคนพื้นเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งโดยมากจะเป็นผู้หญิงลัวะมากกว่าผู้ชายเพราะผู้ชาย
 ต้องรักษาผีของตัวเอง ถ้าแต่งงานกับคนพื้นเมืองจะมีปัญหาเรื่องผี สำหรับการทำศพชาวลัวะ
 ที่อำเภอจอมทอง ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการฝังและทำพิธีหาสนาแบบคนพื้นเมือง ถ้าตายนอกบ้าน
 จะไม่ให้เอาศพเข้าบ้านแต่จะนำไปฝัง และถ้าตายโดยอุบัติเหตุหรือตายโหงจะไม่เก็บศพไว้
 แต่จะนำไปฝังทันที¹

นอกจากลัวะที่ตำบลยางครามแล้ว ยังมีชาวลัวะอยู่ที่บ้านหมู 1 ตำบลคอกแก้ว
 อำเภอจอมทอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวลัวะที่อพยพมาจากบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอดทั้งหมด สาเหตุ
 ที่อพยพเพราะ ที่หมู่บ้านเดิมยากจนจึงต้องการหาถิ่นที่อยู่ใหม่ที่ดีกว่า ชาวลัวะเหล่านี้อพยพมา
 อยู่ที่หมูบ้านนี้นานแล้ว ในระยะแรกตั้งบ้านเรือนอยู่ติดถนนเชียงใหม่ - ฮอด ต่อมาภายหลังจึง
 ได้ย้ายมาอยู่ในเขตหมู 1 ตำบลคอกแก้ว ชาวบ้านประกอบอาชีพทำไร่นานาเช่นเดียวกับหมู่บ้าน
 อื่น ชาวลัวะที่นี่ได้รับเอาธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวพื้นเมืองมาปฏิบัติเกือบทั้งหมด
 เช่นเดียวกับลัวะที่ตำบลยางคราม เพราะได้อยู่ร่วมกับคนพื้นเมืองมานาน และชาวลัวะไม่ต้องการ
 ให้พวกตนแตกต่างจากคนพื้นเมือง แต่ชาวลัวะที่อำเภอจอมทองส่วนใหญ่ก็ยังยอมรับว่าพวกตน
 เป็นลัวะ และเรียกตัวเองว่า " ลัวะ "

¹ สัมภาษณ์นางมิ่ง ปู่ติก.

สัมภาษณ์นายตา สมบุญ อายุ 75 ปี เลขที่ 28 หมู่ 4 ตำบลยางคราม
 อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.

ลัวะอำเภอชอถ

ในอำเภอชอถมีลัวะอาศัยอยู่ที่ตำบลบอหลวง หลายหมู่บ้านเช่น บ้านกิ้วลม บ้านกองลอย บ้านบอหลวง ซึ่งลัวะที่บ้านกองลอย และ กิ้วลม เป็นพวกที่อพยพมาจากบ้านบอหลวง สำหรับลัวะบ้านบอหลวง มีประวัติที่เล่าสืบกันมาว่า เดิมพวกเขาอาศัยอยู่ตามป่าและเนินเขาริมฝั่งแม่น้ำปิง นับตั้งแต่ อำเภอจอมทองลงไปถึงอำเภอชอถ บริเวณนี้เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาในสมัยทริภุญชัย ชาวลัวะเหล่านี้ได้อพยพมาอยู่ที่บ้านบอหลวงเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ในสมัยก่อนหัวหน้าชาวลัวะบ้านบอหลวงได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยาขุนคำ มีตำแหน่งเป็นผู้นำหมู่บ้านของบ้านบอหลวง ลัวะบ้านบอหลวงเรียกตนเองว่า " ละเวือะ " ¹

ชาวลัวะที่บ้านกองลอย อพยพมาจากบ้านบอหลวงเมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว ชาวบ้านประกอบอาชีพทำไร่ทำนา และ ค้าวัวค่างมาค่าง (นำเอาของบรรทุกในหลังวัว และม้า นำไปขายยังอำเภอต่าง ๆ) โดยนำเปลือกไม้และของป่ามาขาย ในค่านจารีตประเพณีของลัวะที่ยังคงยึดถือปฏิบัติคือ การนับถือผี ไค้แกผีเรือนหรือผีปู่ย่า การเลี้ยงผีจะใช้วัวหรือควาย 1 ตัว ขึ้นหมากพลูและเหล้า เมื่อเลี้ยงเสร็จแล้วจะนำควายมาทำอาหารเลี้ยงกันในครอบครัว และถ้ามีเนื้อควายเหลือก็จะแบ่งขายให้บรรดาญาติหรือชาวบ้านอื่น ๆ ในหมู่บ้าน การเลี้ยงผีของชาวลัวะที่บ้านกองลอยจะเลี้ยง 3 ปีครั้ง ในเดือน 9 เหนือ

ที่บ้านกองลอยมีหลาบถา (ตราหลาบเงิน) ซึ่งกล่าวถึงตระกูลขุนหลวงวิลังคะ ประเพณีดั้งเดิม (ยี่ต) ของชาวลัวะ มีการงานแข่งผู้ที่จะหึงลูกสาว กล่าวถึงการทำงานของพวกลัวะในสมัยก่อนโดยเฉพาะพวกเชื้อสายขุนหลวงวิลังคะ ว่า ห้ามทำงานแบกหาม รวมทั้งห้ามกินของที่อยู่บนบก แต่กินของที่อยู่ในน้ำ และกล่าวถึงการทำเหล็ก โดยผู้หึงจะทำหน้าที่หลอมเหล็ก ส่วนผู้ชายทำหน้าที่ตีเหล็ก ข้อความในหลาบเงินยังมีการสาปแข่งผู้ที่จะหึงยี่ตอีกด้วย ในปัจจุบันสภาพ

¹ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ชาวเขาในไทย , หน้า 158

แวดล้อมต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว จะต้องทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็งานอะไรก็ตาม ไม่อาจปฏิบัติตามข้อห้ามแก่เดิมได้

ส่วนบ้านกิวลม ตั้งมาประมาณ 40 กว่าปี โดยแยกออกมาจากบ้านบ่อหลวง เพื่อขยายที่ทำกินเพิ่มขึ้น เริ่มแรกชาวละแวกพบนาค่วมกัน 16 ครอบครัว ในปัจจุบันมีประมาณ 73 ครอบครัวยุทธมีอาชีพทำไร่ ทำนา ปลูกข้าว ถั่วเหลือง และ ถั่วลิสง และมีอาชีพรับจ้างทำงานทั่ว ๆ ไปด้วย เช่น เมื่อมีงานก่อสร้างทาง ชาวบ้านจะไปรับจ้างทำเป็นการเพิ่มรายได้ อีกทาง แต่เป็นรายได้ไม่ถาวร มีให้ทำเป็นครั้งคราว

ชาวละแวกที่หมู่บ้านนี้มีความสัมพันธ์อย่างดีกับละแวกในหมู่บ้านอื่น ๆ เช่น ที่บ้านบ่อหลวง รวมทั้งกับคนพื้นเมืองด้วย เช่น มีการแต่งงานกันระหว่างคนละแวกกับคนพื้นเมือง เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้มีการผสมกลมกลืนกันระหว่างคนสองกลุ่มนี้มากขึ้น ประเพณีละแวกที่ยังยึดถือคือ การนับถือผีผีเรือนที่นับถือมีอยู่ 3 ตัว คือ เลี้ยงควายหมู และมีผีเจ้าที่ ผีหวดข้าว และผีละแมง ซึ่งเป็นผีคน เจ้าคนแก่ที่มักทำไหคนเจ็บป่วย เครื่องเซ่นไหว้ควาย 1 ตัว กับเหล้า วิธีการดูว่าผีอะไรมาทำให้คนเจ็บป่วยคือ การนำเอาไข่ดิบมากลึงไปทั่วตัวคนป่วย เมื่อไข่แตกก็จะทำนายได้ว่าเป็นผีอะไร เพื่อจะได้เอาของไปเซ่นเลี้ยงผีนั้น แล้วการเจ็บป่วยก็จะหาย

ประเพณีการแต่งงาน มีการให้อิสระในการเลือกคู่ เมื่อตกลงจะอยู่ด้วยกัน ผู้หญิงจะมาอยู่บ้านผู้ชายก่อนประมาณ 4 - 5 วัน แล้วจึงบอกให้ญาติมารวมกัน เลี้ยงผีโดยเอาเหล้าเลี้ยง หลังจากนั้นอีกประมาณ 5 - 6 เดือน จึงจะมีงานเลี้ยงแต่งงาน (กินแขก) ซึ่งจะมีการมาหมู่เลี้ยงผู้มาร่วมงาน ฝ่ายชายจะเป็นผู้นำหมู่มาเลี้ยงที่บ้านผู้หญิง ญาติพี่น้องของทั้ง 2 ฝ่ายจะมาร่วมงาน และญาติจะให้เงินหรือข้าวของเครื่องใช้แก่คู่แต่งงาน ส่วนประเพณีการทำศพใช้ทั้งวิธีฝังและเผา โดยมีข้อกำหนดว่า ถ้าตายในวันอังคารจะไม่เผา ถ้าตายวันอาทิตย์จะไม่ฝัง และทำพิธีทางศาสนาแบบพื้นเมือง ¹

¹ สัมภาษณ์นายบัน คุษคามันท์ อายุ 52 ปี บ้านกิวลม หมู่ 8 ตำบลบ่อหลวง อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ และ นายปัด จันตะอินทร์ เลขที่ 12 หมู่ 8 ตำบลบ่อหลวง อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่.

ชาวไร่บ้านบ่อหลวงตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ราบสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,230 เมตร ตัดจากบ้านบ่อหลวงไปทางทิศตะวันตก มีหมู่บ้านใหญ่เรียกว่าบ้านบ่อสะหลี ชาวไร่หมู่บ้านนี้ได้ อพยพมาจากบ้านบ่อหลวง อาชีพของชาวบ้านบ่อหลวงคือ การทำไร่นา โดยทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง ชาวไร่ที่ปลูกและกินข้าวเจ้า เมื่อว่างจากการทำนาจะปลูกผักต่าง ๆ ไร่ขายด้วย เช่น กระหล่ำ และ หางของปลา เช่น กว๊วยไม้ ไม้สนชนิดที่มีน้ำมัน นำมาขายให้แก่พ่อค้าที่คอยรับซื้อ เพื่อส่งมายังตัวเมืองเชียงใหม่ สมัยเมื่อทางรถยนต์ยังไม่ไปถึงหมู่บ้าน ก็รับจ้างส่งขายสิ่งของ เรียกว่า ปวด หรือ พวด คือเอาใส่ตะกร้าสะพายข้างหลัง มีสายรัดคาดกับหน้าผากจากอำเภอยอดไปยังอำเภอเมืองสะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บางรายใช้วิธีหามสิ่งของโดยเฉพาะพวกผู้หญิง ในสมัยก่อนมีอาชีพอย่างหนึ่งที่ชาวบ้านบ่อหลวงชำนาญมากคือ การตีเหล็กขาย ภูเขาที่มีสินแร่เหล็ก เรียกว่า คอยบ่อแยะ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้บ้านบ่อหลวง ตัวบ่อแร่เป็นโหลงหินลึกเข้าไป เล็กน้อย มีสินแร่เหล็กจำนวนมาก ชาวไร่ขุดเอาเศษแร่เหล็กนำมาดูลงตีแม่ทำเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น หอก คาน มีด จอบ เสียม เป็นต้น สำหรับใช้ประจำครอบครัว และเป็น สินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของหมู่บ้าน และจำหน่ายแพร่หลายไปถึงอำเภอยอด จอมทอง และ เชียงใหม่¹ ในปัจจุบันอาชีพตีเหล็กได้เลิกทำกันไปเกือบหมดสิ้นแล้วเพราะ เครื่องมือดังกล่าว มีขายกันแพร่หลายที่ตลาดในเมือง กว๊วยราคาที่ถูก ไร่ชาวไร่สามารถหาซื้อได้สะดวกกว่าการทำ ไร่เองหรือทำขาย

ประเพณีความเชื่อถือ มีการนับถือพุทธศาสนาและนับถือผี ที่บ้านบ่อหลวงมีวัดอยู่ 3 วัด วัดที่เก่าแก่ที่สุดคือวัดบ่อหลวง (สร้างปี 2373) ส่วนการถือผีของชาวไร่ที่มีผี ที่ยังคงเลี้ยงหรือเวนสรวงอยู่ 2 อย่าง คือ ผีนอก หรือ ผีละมั่ง ได้แก่ ผีปู่สะย่าและกับ ผีขุนวิลังคะ และผีใน ได้แก่ ผีปู่ยารักษาครอบครัว ผีตะเคียง รักษาบริเวณบ้าน ผีตะโป๊ะ รักษา บนเรือน ผีตะเมาะ รักษาใต้ถุนและผีสุมาจะรักษาเด็ก การเซ่นผีโดยปกติทำกันในเดือนแปดหรือ เดือนเก้า (เหิน) ทุกปี แต่ถ้ามืดเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้น เช่น ภัยพิบัติ หรือ การเจ็บป่วย ก็อาจ

จัดทำใหม่อีกได้ตามความต้องการ สำหรับเครื่องเขนดินอกใช้ควาญกรึงกระโทงคือ มีเขางอกออก
มาขาวเท่า ๆ กับใบหู 1 ตัว กับเหล่า 12 ซอก ส่วนตีนในโซ่หมูเลี้ยงสำหรับผู้น้อยกับมีตะเคียง
ส่วนมีตะโป๊ะ มีตะเมาะ และ มีตุ่มกระ โซ่โกเลี้ยงอย่างละ 1 ตัว เหล่า 1 ซอก¹

ประเพณีการแต่งงานก่อนที่หนุ่มสาวจะเลือกคู่ครองได้และตกลงแต่งงานกัน ตาม
ปรกติจะมีการเลือกคู่เสียก่อน หรือในสมัยก่อนเรียกว่า ประเพณีการแอบสาว คือ การที่ชายหนุ่ม
จะไปเที่ยวหาหรือมาพูดคุยกับสาวที่ตนพอใจในเวลากลางคืน แต่ที่บ้านบวหลวงมีธรรมเนียมที่แปลก
กว่าที่อื่น คือ ชาวหนุ่มที่มาเที่ยวหาสาวจะมีการจก (ล้วง) สาวด้วย โดยที่ในห้องนอนของหญิง
สาวตรงข้าง ๆ ที่นอน เขาจะเจาะร่อง (รูจก) เอาไว้ให้ผู้ชายมาจก (ล้วง) ในเวลากลางคืน
ภายหลังจากบิดามารดาของผู้หญิงหลับกันแล้วชายหนุ่มจะไปยืนที่ใต้ถุนบ้าน และเอามือล้วงขึ้นไป
ดูเนื้อท้องท้วมของผู้หญิง และพูดคุยเกี่ยวกับอาหารากี่กัน เมื่อฝ่ายหญิงพอใจก็เปิดประตูให้ชายหนุ่มเข้า
ไปอยู่ร่วมห้องด้วยกัน และตกลงกันเรื่องการแต่งงาน

ชาวละวะจะไม่มีการสู่ขอหมั้นกันไว้ ฝ่ายหญิงจะบอกให้ผู้ใหญ่ทราบ ฝ่ายชายจะนำผู้ใหญ่
ของตนมาบ้านผู้หญิงพร้อมด้วยผ้า 1 พับ ดอกไม้รูปเทียน เหล่า และ เงิน ค่าเสียผีเพื่อมอบให้
กับฝ่ายหญิงตามประเพณี จากนั้นจะหาวันดีเพื่อนำผู้หญิงไปอยู่บ้านผู้ชาย และจัดงานเลี้ยงแต่งงาน
(กินแขก) โดยจะฆ่าหมูตัวใหญ่ 1 ตัว เลี้ยงกัน เมื่อเสร็จงานจะต้องเอาเหล่า 1 ซอก โก่ 1 ตัว
ให้กับญาติพี่น้องของฝ่ายหญิงทุกคน ในปัจจุบันได้ยกเลิกประเพณีการจกสาวแล้ว ให้มีการพูดคุยกัน
บนบ้านเท่านั้น และในงานแต่งงานจะมีการผูกข้อมืออวยพรให้แก่คู่บ่าวสาวตามแบบคนพื้นเมือง
และไม่มีการให้ไก่แก่ญาติฝ่ายหญิงแล้ว²

¹ ถิ่น รัตติกาน. ละวะ (ละวะ) บ้านบวหลวง, หน้า 9 - 10

² สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ลาโซ อายุ 73 ปี เลขที่ 129 หมู่ 1 ตำบลบวหลวง

อำเภอยอด จังหวัดเชียงใหม่ และ ลุยเหมย ลาโซ อายุ 65 ปี เลขที่ 130 หมู่ 1 ตำบล
บวหลวง อำเภอยอด จังหวัดเชียงใหม่.

ประเพณีการตาย การเก็บศพไว้บ้านและการนำศพออกจากบ้านนั้นแล้ว แต่ว่าผู้นั้นตายอย่างไร การตายเนื่องจากป่วยไข้ธรรมดาตามปรกติเก็บศพไว้บ้านหนึ่งคืน แต่สำหรับบางคนอาจเก็บ 2 -5 คืน เพื่อรอให้ญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลมาพร้อมกัน ถ้าการตายเนื่องจากเหตุอื่นที่เรียกว่า ตายโหง นั้น ให้นำศพไปฝังทันที ในขณะที่ตั้งศพไว้ในบ้านมีการนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีทางศาสนา และ เมื่อเอาศพไปป่าช้าก็จะมีพระสงฆ์ 4 องค์มาทำบังสุกุลด้วย สำหรับการนำศพออกจากบ้าน จะต้องห้ามศพจากบนบ้านลงทางปลายชาน ไม่ให้นำศพลงทางบันไดคานหน้า พอศพพ้นชานเรือนต้องกลับบันไดเอาหัวลงข้างล่าง ทั้งนี้เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายจำทางขึ้นบันไดไม่ได้จะได้ไม่ไปรบกวนเด็กผู้ใหญ่ภายในครอบครัวต่อไป ส่วนโลงศพนั้น ก็ทำแบบเดียวกับดัวะที่หมู่บ้านอื่นคือ ใช้นไม้ขนาดโตพอสมควร เช่นไม้จิว หรือ ไม้เกี้ยว มาตากเปลือกออกให้หมดแล้วผ่าออกเป็นสองซีก ๆ หนึ่งใช้เป็นตัวโลง อีกซีกหนึ่งใช้เป็นฝา แล้วนำมาผูกไม้มีลักษณะคล้ายรางข้าวหมู ในขนาดที่พอจะวางศพลงได้ แล้วยกศพลงใส่เอาฝาปิดให้เรียบร้อย¹ การเอาศพลงโลงเรียกว่า " พิธีเอาศพลงนอนไม้ " (ในปัจจุบันชาวลัวะจะซื้อโลงศพแทนการทำเองและถ้ามีเงินก็จะซื้อประสาหม่าใส่ด้วย)

เมื่อเอาศพไปป่าช้านั้น ต้องคว่ำหมอน้ำในบ้านให้หมด และในการนำศพไปป่าช้าจะมีคนแก่อีกสองสามทาง (ซงสามชาย) นำหมอน้ำพระถือเส่นค้ายจูงตีบศพด้วย สิ่งของ ๆ ผู้ตายนำไปฝังหรือเผาตามศพด้วย ถ้าศพเป็นหัวหน้าลัวะจะต้องตัดกิ่งไม้ในบ้านไปด้วยคนละหนึ่งกิ่ง และต้องจัดห่อข้าวไปด้วยสามห่อเอาใส่ถุงใส่คนแก่อีกสองคนไป ขณะฝังหรือเผาศพคนแก่นั้นจะนำเอาข้าวทั้งสามห่อออกมาวางไว้ข้าง ๆ ห่อเพื่อให้วิญญาณของผู้ตายมากินภายใน 7 วัน เมื่อเสร็จพิธีที่ป่าช้า กลับมาถึงบ้านจะต้องรีบเอาน้ำที่เตรียมไว้ล้างหน้า ล้างมือ และเท้าทันที ต่อจากนั้นก็ให้ผู้เฒ่าผู้แก่เอาคายนูกมือให้²

¹ สัมภาษณ์คุณอุ้ม ลาโซ.

² ดิ่น วัทธิกนถ. ลัวะ (ลัวะ) บ้านบ่อหลวง, หน้า 8 - 9.

พวกฉว่ท่บลอบหลวงนี้ ได้รับอาชญาบัตร จากเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 5 แห่งราชวงศ์เจ้าเจ็ดคน คือ พระเจ้ามโหตรประเทศ ซึ่งออกให้เมื่อวันที่ พุทธศักราช 220 ปี (เหนือ) จุลศักราช 1214 (พ.ศ. 2395) กำหนดให้พวกฉว่เสียส่วยมีดะเป็นเงิน 220 ช้าว 600 หาบ แล้วได้รับการยกเว้นไม่คงถูกเกณฑ์ประจำทำงานให้หลวงตามกฎหมาย เวลานั้น พวกฉว่เรียกอาชญาบัตรนี้ว่า หอบเงิน แล้วเอาใส่หม้อดินฝังไว้ใต้ถุนบ้านของหัวหน้า ใครจะแตะต้องไม่ได้ นอกจากนั้นยังมีช่วยรักษาด้วย ถ้าจำเป็นของเปิดออกคูก็จะต้องทำพิธีไหว้ พิธีไหว้ที่ต้องใช้หมูขนาดใหญ่หนึ่งตัวกับเหล้าสองขวดเป็นเครื่องเซ่น ฉะนี้ที่พวก ฉว่บ่หลวงได้รับนี้ ไค้ลมเล็กไปนานแล้วตั้งแต่เมื่อได้ออนอำนาจการปกครองเชียงใหม่จาก ผู้ ครองนครไปขึ้นกับส่วนกลางในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่พวกฉว่ที่บ่หลวงยังคงเก็บรักษาอาชญาบัตร นี้ไว้เป็นค่างที่มาจากกระทิงทุกวันนี้ และบางครั้งพวกฉว่ก็ยังคงคิดว่าพวกตนยังคงได้รับสิทธิเช่นนี้อยู่